

ΕΤΟΣ Ε'.

ΙΟΥΛΙΟΣ 1934

ΤΕΥΧΟΣ 3

ΑΡΧΕΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

«Τὸ γὰρ αὐτὸν νοεῖν ἔστιν τε καὶ εἶναι»

ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ

Heinrich Rickert τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg.
— Karl Joël τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Basel. — Ernst Hoffmann τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Heidelberg. — Erich Frank, τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Marburg. — Guido Calogero τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φλωρεντίας. — Raφ, Δίμου, καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Ναυπλίου τῶν 'Ηγ. Πολ. τῆς Αρ. — K. Τριανταφύλλος τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου τῶν 'Αθηνῶν. — August Faust θύρη, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Heidelberg. — Μιχ. Τσαμιδός σύμβουλος ἐπικρατείας. — X. Τζωρτζόπουλος τακτ. καθ. τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. — Γραντ Βεκτι θύρη, τοῦ Πανεπιστημίου Heidelberg — Ηνν. Κανελλόπουλος καθ. Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν. — Κωνσταντίνος Τσάτσος ἔκτ. καθ. Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν. — Ιωάν. Θεοδωρακόπουλος τακτ. καθ. Πανεπιστημίου Θεοφύνικης. — Θεμ. Τσάτσος θύρη Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ: Κ. Σ. ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ
ΨΑΡΡΩΝ 41
1934

Ε.Γ.Δ της Κ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΗΓΕΣΙΑ

ΥΠΟ
JULIUS BINDER

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΒΕΝΤ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Η μάκρουσθιος μελέτη σκοπών έχει νὰ κατατίθῃ προπτεῖν εἰς τους σχεπτομένους καὶ τους πρὸς αντικειμενικὰς κρίσεις ψέποντας, τὴν προβληματικὴν τοῦ συγχρόνου γερμανικοῦ πολιτικοῦ βίου, νὰ δεῖξῃ διὲ δίλγων τὸν δρόμον, δι' οὗ θὰ εἶναι δινατόν νὰ μελετηθῇ ἡ προβληματικὴ αὕτη, ὡς καὶ νὰ ξέψηγηθῇ ἡ πολιτικὴ προφήτης τῆς νέας Γερμανίας, ὑπὸ τὴν καιδιδίγηστην φιλοσοφίαν των τοῦ δικιάνων καὶ τῆς πολιτείας διεπομένης ἀπὸ ἀπόλυτον αντικειμενικότητας. Λέν πρέπει ὡς ἐκ τούτου νὰ θεωρηθῇ ὡς καιδιαρὲ πολιτικὴ ἔρευνα, ἐφ' ὃν πρόκειται κρίσις νὰ λάβῃ αντικειμενικῶς ισχυρὰν θέσιν ἔναντι τῆς νέας Γερμανίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐν τῷ προκειμένῳ ὡς γνωστῆς προβλοτιθεμένης φιλοσοφικῆς καὶ πολιτικοφιλοσοφικῆς ποιηθετικῆς θεωρίας, ἥτις δύναται νὰ δρισθῇ συντόμως ὡς ἀπόλυτος ιδεοφραστής. Νομίζω δὲ ὅτι ἡ τοιαῦτη θέσις δὲν δύναται νὰ δοθῇ περὶ ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας καὶ ὡς ἐκ τούτου είμαι ηναγκασμένος, τούλιέχιστον διὲ δίλγων, νὰ διαγράψῃ τὰς ἀπόφεις μων ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ γενικῶς καὶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τῆς πολιτείας.

Λέν δυνάμεια νὰ δριλῶμεν περὶ ἐθνικῆς πολιτείας χωρίς νὰ ἀνεπιύωμεν τὰς ἔννοιας τοῦ ἔθνους καὶ τῆς πολιτείας καὶ νὰ καιδισθεμεν τὴν ἀμοιβαίαν αὐτῶν σχέσιν καὶ δὲν εἶναι προτῆκον τὴν ἔννοιαν τῆς πολιτείας ἢ τοῦ ἔθνους νὰ ξέψηγησωμεν, εἰ μή ἀπὸ φιλοσοφικῆς τύπος σκοπιᾶς, ἥτις θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ νὰ διαπιστώσωμεν τὴν δριστήτην καὶ τὴν ισχὺν τῶν ἀγαπητοχθησαμένων ἔννοιῶν. Τὸ αὐτὸν ισχύει καὶ διὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ήγεσίας (*Mühlertum*), ἥτις ἐν τῇ πατέρᾳ τῆς συγχρόνου γερμανικῆς πολιτικῆς σκέψεως καταλαμβάνει τὴν κεντρικήν θέσιν.

Ο τίτλος τῆς πραγματείας φαίνεται προδιαγράψων ἀνιστορικόν διόν

έννοιῶν, τῆς ἔθνικῆς πολιτείας καὶ τῆς ἡγεσίας· ἀλλὰ δὲν πρέπει τοῦτο νὰ ἐννοηθῇ ως ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ πραγματευθῶμεν κατὰ σειρὰν καὶ κεχωρισμένως δυάδα ἀντικειμένων. Διὰ τοῦ τίτλου τούτου ὑποδηλοῦται, ὅτι ἡγεσία καὶ ἔθνική πολιτεία τελοῦν εἰς ἐννοιολογικὴν καὶ ἀναγκαῖαν ἀλληλουχίαν καὶ τὴν ἀλληλουχίαν ταύτην ἀκριβῶς πρόκειται νὰ ἐξετάσω καὶ νὰ μιθοῦστο. Πρὸς τοῦτο ἀφοροῦν ἔλαβον ἐκ τῆς Ἰσχυρῆς κινήσεως; Ητίς ἐδημιουργήθη εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς πατριδοσιού κατὰ τὴν τελευταῖα ἔτη καὶ ήτις ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ ὄνομασίᾳ ὑποδηλοῦ τὴν κατεύθυνσιν πρὸς συγκρότησιν ἐθνικῆς πολιτείας, πολιτείας ὅμως, ήτις προτίθεται διὰ τῆς μορφῆς, ἢν εἰς ἑαυτὴν προσδιδεικαὶ διὰ τῆς δράσεως αὐτῆς, νὰ λύσῃ καὶ τὸ κοινωνικὸν πρόβλημα.

Ἐξ ἀλλού ἡ τοιαύτη, ἔθνικοσιαλιστική πολιτεία ἐν τῇ συγκροτήσει αὐτῆς στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἰδέας τῆς ἡγεσίας. Ἀφοῦ ἔξακριβώσωμεν πῶς ἐννοεῖ τὴν ἡγεσίαν ταύτην δι οὐκιστικούς καὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἴδιοντὸν κράτος καὶ πῶς ἀφ' ἕτερου πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ἡ ἔθνικὴ πολιτεία, θὰ ἀποκαλυφθῇ πρὸ τοῦ τὸ πρόβλημα τοῦ κατὰ πόσον αἱ δύο αἵται ἰδέαι δύνανται νὰ συνενωθῶσιν ἢ μήπως ἐγκλείσουν ἀκατάλιπτον ἀντίθετιν, ἀντίφρασιν.¹⁾

I

Ἡ ἔθνικὴ πολιτεία εἶναι ἔννοια ὑπάρχουσα σχετικῶς ἀπὸ μικροῦ χορόν.²⁾ Εἰς τὴν διανόησιν τῆς ἐποχῆς τοῦ διαφωτισμοῦ δὲν παίζει τὸ ἔθνος ἀξιοπρόσεκτον ρόλον. Κυρίως διαφωτισμός, διστις ἥτιησεν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ ἡπείρῳ κυριαρχικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς πολιτικῆς διανοήσεως, ἐπεχείρησε μὲν γὰρ συλλάβη ἐννοιολογικῶς «τὸ ἔθνος», ὅπερ ἀνήκει καὶ ὡς ὅρος εἰς τὸν γαλλικὸν γλωσσικὸν θησαυρόν, δὲν ἡδυνήθη ὅμως νὰ ἔξειρη τὴν ἀρμόζουσαν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο μέθοδον. Ἡ σκέψις τοῦ διαφωτισμοῦ ἦτο γενικῶς προσδιωρισμένη ἥπερ τῆς φυσικοὶ αὐθηματικῆς μεθόδου καὶ ὡς ἐκ τούτου ἥσαν

1) Ὁμοίως ὅπως συνέβη εἰς τὸ κράτος τοῦ Bismarck μὲ τὸν ἔθνικὸν αριθμονικούς, τοῦ ὅποιου τὸ ὄνομα ἐσήμαινε πολὺ περισσότερον πρόβλημα παρὰ λύσιν.

2) Πρβλ. μελέτην μων «Fichte und die Nation», ἐν Logos X σελ. 275 κ.έ.

δι' αὐτὸν αἱ ἔννοιαι ἀφηρημέναι «γενικαὶ ἔννοιαι», προκειμένου δὲ περὶ τοῦ Ἑθνους ἐπεδιώκετο κινήσις νὰ εὑρεθῇ τὸ γνῶθισμα, δι' οὗ θὰ ἀνεγγωρίζετο δεδομένον τι ὡς Ἑθνος καὶ συγχρόνως θὰ ἡτο δυνατὸν νὰ διαχριθῇ Ἑθνος τι ὑπὸ ἕτερον. Οἱ διαφωτιστὶς ἐνόμιζεν ὅτι τὸ γνῶθισμα τοῦτο εὑρίσκεται εἰς τὴν γλῶσσαν· ταχέως δριῶς ἔγκατθειρε τὴν λίστην ταύτην καὶ ἀπέγραψεν ἔκτος τῆς κοινότητος τῆς γλώσσας καὶ κοινὴν πνευματικὴν ζωὴν κοινὴν πολιτικῶν δεσμοῖν, κανὸν χῶρου ἔγκατταβιώσιος καὶ τὸν τουτῖν,¹⁾ χωρὶς δῆμος τὰ γνωσίσματα ταῦτα νὰ καταστῶσιν αὐταλῆ δι' ἐπιφράξεως ἀκριβολόγου ἔργουν. Κατάκιν, ἐν τῷ ἐξελέφετον χρόνῳ, ἐδιαφροποιήθησαν μὲν τροὶ Ἑθνοις ἀντικείμενοι. Εἰς τοὺς λατεινικοὺς λαοὺς προσέλαβεν ἡ Ἐννοια πομποῖν, ἐν ᾧ προεξέρχεται τὸ πολιτικὸν στοιχεῖον, τιμητικόν τοῦ Ἑθνοῦ πρὸς τὸν ὑπὸ διοικήσιν πολιτικὴν Εἴσοδον ζῶντες λαούς· ἐν Γερμανίᾳ συντλήφθη αὕτη ὡς νόημα ιστορικόν, νόημα πολιτισμοῦ. Τὸ Ἑθνος συντλήφθη μὲν Ἑθνος ἔχον ὕδιον πολιτισμὸν (Kulturnation)· καὶ τοῦτο ὀφείλετο εἰς τὸ γεγονός ὅτι δι' γερμανικὸς λαὸς ἡδύνατο νὰ θεωρήσῃ ἕαυτὸν τὸ ἐνότητι πνευματος καὶ πολιτισμοῦ, ἐνῷ δι' πολιτικὴς αὐτοῦ ἐνότητας εἶχε καταστρωφῆ διὰ τῆς καταρρεύσεως τῆς ἱερᾶς φιλοσοφίας αὐτοκρατορίας γερμανικοῦ Ἑθνοῦ. Οὗτο παρ' ἡμῖν ἐν Γερμανίᾳ δι' αἰένα τῆς ἀλυτικῆς πολιτείας, δι' αἰένα τῆς παράστασις διὰ δὲ ἐν τῷ πνευματικῇ πομποῖς ἐνότητες τοῦ Ἑθνοῦ ἐπερεπε νὰ εἴη τὴν ἐκφρωτίν της ἐν τῷ ἐνότητι τῆς πολιτικῆς πορφῆς, δὲν ἐπιτελεῖ περίποι κανέναι φύλον· τὸ πολιτικὸν μέλλον τῆς Γερμανίας ενοίσκετο εἰς χεῖρας τῆς διὰ τοῦ Φρανδερίκου τοῦ Μεγάλου εἰς μεγάλην δύναμιν ἀνυψωθεῖσας Πρωτοπόλεως καὶ οἱ πνευματικοὶ ἥγιτορες τοῦ Ἑθνοῦ, οὐνεὶ ἐλπίδος, παρηγορῶντο μὲν τὰς Ιδέας τῆς πολιτικῆς ἐνώσεις τοῦ νερμανικοῦ λαοῦ. Πλῆσ ὅμιλος καὶ αὐτὸς δὲ Schiller, δι' ἐνθουσιώδης ποιητὴς τῆς ἐλευθερίας: «Καὶ μὴ ἀκόμια δι' γερμανικῆ πατρίδα καταρρεύσῃ μέσα στὶς ψλόγες τοῦ πολέμου, τὸ γερμανικὸ μεγαλεῖο θὰ διατηρηθῇ!» Πράγματι κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς πολέμους [Σ. Μ. κατὰ τὸ 1813 ἐναγκέον τοῦ Ναπολέοντος] ἀφοτνίσθη δι' γερμανικὴ Ἐθνικὴ συνεδρησις, πρὸ παντὸς εἰς τοὺς κόλπους τῆς φρουρικῆς νεολαίας καὶ ἐξειλάχθη εἰς μέγι λαϊκὸν φεῦγα, τὸ διπλὸν ἐπιδιηκον

1) Ηρβλ. Meincke, *Weltherrschaft und Nationalstaat* τίτλ. Ε. Κ. Ε.

τὴν ἐπανίδρυσιν τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἐνεσάρχωνε τὸν πόθον πρὸς σχηματισμὸν γερμανικῆς ἔθνικῆς πολιτείας. Ἀλλὰ ἡ Ἰδέα τῆς ἔθνικῆς πολιτείας δὲν ἀνεφύη ἐπὶ γερμανικοῦ ἐδάφους· ἔλκει τὴν καταγωγήν της μᾶλλον ἀπὸ τὴν Γαλλίαν· πρωτοπόροι καὶ ὑπέρμαχοι αὐτῆς ὑπῆρξαν αἱ στρατιὰ τῶν ἀβρακώτων καὶ μαγνητική της δύναμις, τὸ φλογερὸν δισμαὶ τῆς Μασσαλιώτιδος. Εἰς τὸ γεγονός τοῦτο βλέπομεν ἐν ἀπὸ τὰ πολλὰ παράδοξα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας· τὸ πνεῦμα τῆς γαλλικῆς ἐπιναστάσεως ὥδη γηγενὲς πέραν τοῦ Ρήγου τοὺς στρατοὺς τῶν ἀβρακώτων καὶ ἡ Ιδέα αὐτὴ ἐπανάστασις ἐνερρρεῖτο ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ οἰτομικισμοῦ, ὅπερ εἶχε κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ διαφωτισμοῦ κατακτήσει τὴν πνευματικὴν Γαλλίαν καὶ ὅπερ ἐνεψύχωνε τὸν ἀπόστολον τῆς δημοκρατίας, τὸν Rousseau καὶ τὴν Θεωρίαν του περὶ κοινωνικοῦ συμβούλαίου καὶ περὶ λαϊκῆς κυριαρχίας. Θεωρίαν, ἥτις πάλιν κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν ἐπεκράτησε εἰς τὴν πολιτικὴν Γαλλίαν, ἐκεῖθεν δὲ συνέχισε τὴν νικηφόρον πορείαν τῆς δι² ὥλης τῆς Εύρωπης. Οὗτο φιλελεύθερον καὶ δημοκρατικὸν πνεῦμα συνεβάδιζον μετὰ τοῦ ἔθνικου πνεύματος, τὸ διποῖον κατὰ τὴν Ιδέαν ἐπανάστασιν εἶχε κατακτήσει τὴν γαλλικὴν λαϊκὴν ψυχήν, τοῦτο δὲ τὸ γεγονός φαίνεται παράδοξον εἰς ἥμας τοὺς διανοουμένους τῆς σήμερον.¹⁾ Άλλὰ δὲν εἶναι τόσον παράδοξον, ὅσον φαίνεται δτι εἶναι. Λιότι αὐτὸν τὸ νέον πνεῦμα, τὸ διποῖον ὥδη γηγενὲς τοὺς γαλλικοὺς στρατοὺς εἰς τὴν νίκην, ἐπρεπε νὰ χειραφετῇσθι ἀπὸ πολιτειακὸν καθεστῶς τὸ διποῖον δὲν ἦδύνατο νὰ τοῦ προσδώσῃ τὴν προσήκουσαν μορφήν, δὲν Ἠδύνατο νὰ τὸ διαμορφώσῃ, ἀλλὰ μόνον νὰ τὸ καταπέψῃ· καὶ καθίσταται οὕτω εύνόητον τὸ δτι προσεπίθησε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰς Ιδέας, αἴτινες ἐστρέφοντο κατὰ τοῦ πολιτειακοῦ αὐτοῦ καθεστῶτος, ἵνα δι² αὐτῶν καὶ λόγῳ τῆς ἀρνητικότητός των ἐναντίον τῆς παλαιᾶς πολιτείας ἐπικρατήσῃ αὐτὸν τοῦτο τὸ νέον πνεῦμα, ἢν καὶ ἀναμφιβόλως αἱ Ιδέαι αὗται δὲν ἤσαν κατιάλληλοι διὰ νὰ προσδώσουν εἰς τὸ νέον πνεῦμα τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῆς ἀπολύτου ἔξουσιαστικῆς πολιτείας μορφὴν καὶ σταθερὸν βάθμον. Καὶ ναὶ μὲν εἰς τῶν ἡγητόρων τοῦ φιλελεύθερισμοῦ, ἐν τῇ πνευματικῇ κινήσει τῆς Γερμανίας, κατὰ τὸ νωπότατον παρελθόν, διστορικὸς Meinecke,¹⁾ ἐπεχείρησε τὸ ἐνδιαιρέον ἐγχείρημα νὰ συναγάγῃ

1) Εἰς τὸ ἀγωτέρῳ ἐν σημ. 1 μνημονευθὲν ἔργον.

τὸν ἐθνισμὸν ἀπὸ τὸν ἀτομισμὸν καὶ οὕτω καὶ τὴν ἰδέαν τῆς Ἑλλησπῆς πολιτείας νὰ ἀναγάγῃ εἰς τὸν ἀτομισμόν, ἀλλὰ τὸ ὑγκείον τοῦτο πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀποτεχὸν καὶ ἐπρεπὲ νὰ ἀποτέλῃ, διότι ἡ νίκη τοῦ ἐθνισμοῦ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἔβιβλε παραλλήλως πρὸς τὴν νίκην τῆς δημοκρατίας, ἐνῷ δὲ Μεινεκέ, ἡς παλαιὸς Εργατικὸς Ἐθνικοφιλελεύθερος, δὲν ἔγνωριζε κατ' οὐσίαν πιρὸν τὸν φρέλαντερον ἀτομισμόν, οὐτε καὶ ἀνέκισθεν καταβιάλλει τὴν πρωταίσθεταν, ὅπος συγχωνεύσῃ ψηλελεύθερομόν καὶ ἐθνισμόν, πρωταίσθεταν, ἡς τὸ μάτιον κατεδείχθη πλήρως κατὰ τὴν νοτιοθερανήν γραμμικήν ἐπανάστασιν.

***Ἐὰν ἀποκλείεται ἐξ ὑπαρχῆς νὰ φιλάσσωμεν τὴν τὴν Ἑλληνοφιλελεύθερον τὸ δόγμα τῆς ιαστητος τῆς δημοκρατίας, ἐναῦ ἐξ τῶν ἀδύνατον νὰ φιλάσσωμεν εἰς τὴν σύλληψίν του, ἀνιχνεύοντες ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς πρωταπικότητος, ὃς τὴν αὐλλαιμούσην ὁ φιλελεύθερος καὶ εἶναι μεθοδολογικῆς ἀδύνατον, ἀπὸ τῆς πλήρως ἀνεπιχρήσης, ἐπεριέντης πρωταπικότητος τοῦ ἀτόμου, ἢτις ἀποτελεῖ τὸν κέριον ποστὸν τοῦ φίλες λευθερισμοῦ ἐν τῇ στενῇ ἐννοίᾳ, νὰ ἔχειθομεν μέχρι τῆς πολιτείας, ὡς «ἰδανικῆς, ὑπεραπομικῆς συνολικῆς πρωταπικότητος» (Μεινεκέ σελ. 10). Ἡ σύλληψις τῆς τοιωτῆς οὐ νολεὶ καὶ ἡς πρωταπικότητος κατ' ἀνυκατίσιον λόγον ἀποκλείει οἷονδήποτε ἀτομισμόν. Λιότι τοῦ σημαντεῖται ἀτομισμός, ἀτομισμὸς γραμμικῆς, ἀδιαχρίστως ἢν τὸν ἀντιλαμβανόμενα δημοκρατικῶς ή φιλελεύθερως; ***Ο ἀτομισμὸς ἀνιχνεύεται ἀπὸ τῆς ἀπόφεως, ὅτι τὸ δεδομένον εἰς ἡ ἀνατρέζουν γραμμικῆς ποστοῦ οὐ πολιτικαὶ διαμορφώσεις, εἶναι τὸ ἀνθρώπινον ἀτόμον, ὅπερ οὕτω ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς τὰς κοινωνικὰς σχέσεις καὶ τὰς δεσμεύσεις· δι' ὧν καὶ γίνεται λόγος περὶ ἀπολύτου ή ἀφηρημένου ἀτόμου. Αὗτος ὁ ἀτομισμὸς καταγεται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ διαφωτισμοῦ καὶ δὴν εἶναι τοχεῖον τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀτομικιστικὴ σκέψης τοῦ πρωταπικοῦ παρελθόντος, ἥτις ἔλπεσμεν ὅτι ἔχει τελειωτικῶς ὑπερνικήθη ἐν Εργασιακῷ, πατεντὶς συγχεταῖ μετὰ τῆς ἀνανεώσεως τοῦ πνεύματος τοῦ διαφωτισμοῦ κατὰ τὸν 19ον αἰώνα.¹⁾ *Οθεν, εἴτε θεωρήσωμεν τὸ ἀτόμον, καθὼς τὸ ἐθεώρησεν διαφωτισμὸς τοῦ 17ου καὶ 18ου αἰώνων, ὡς τὸ μὴ διηγόμενον

1) Προβλ. ὡς πρὸς ἀνατέρῳ τὴν ἡμετέρην «Philosophie des Rechtes» 1925, σελ. 288 κ. ἥ., 332, 593 κ. ἥ.

περαιτέρω νὰ τμηθῇ, ως τὴν ἐλαχίστην ἀριθμητικὴν μονάδα, ὃς τὸ ἐν τῇ πολιτικῇ ἔννοιᾳ «ἀδιαιρέτον στοιχεῖον», ως κυριολεκτικῶς ἀτομον, εἴτε ἐγκαταλείψωμεν τὴν κενὴν περιεχομένου ἀποψιν ταύτην, οὐκ ὡς εἰκὸς δὲν καταλήγομεν παρὰ εἰς καθαρῶς ποσοτικὸς ἔννοιας, εἰς τὰς ἔννοιας τῆς μᾶζης, τοῦ πλήθους, τῆς πλειοψηφίας καὶ τῆς μετωψηφίας, καὶ πρωχωρήσωμεν εἰς ποιοτικήν, ἀξιολογικὴν ἔννοιαν τῆς ἀτομικότητος, ἀς τοῦτο συνέβη εἰς τὸν γεωμανικὸν φιλοσοφισμόν, διτις τὸ φυσικῶς ἵδιαίσθετον ἀντικατέστησε διὰ τοῦ ἀκαταλύτου τοῦ ἀτόμου, ὃς φρορέστις μιθογαδικὸν ἀξιῖν, οὗτο δὲ συλλάβθωμεν τὸ ἀτομον ὃς προσωπικότητι ἐν τῷ πνεύματι φιλελευθερισμοῦ τινος ἥθυκον καὶ πνευματικοῦ, ὃς Ἐρκτούρεβενον τοῦτον δ *Wilhelm von Humboldt* ή δ *Jakob Burckhardt* καὶ ἄλλοι—εἰς καμίαν ἀπὸ τὰς περιπτώσεις αὐτὰς δὲν δυνάμεθα ἀπὸ τοῦ ἀτομισμοῦ νὰ δειχθῶμεν εἰς τὸ ἔθνος. Διότι ή διεγένετο ἔννοια, εἰς οὓς, ἀναχωροῦντες ἀπὸ τοῦ ἀτόμου ὃς ἀπλῆς ἀριθμητικῆς ἔννοιας, δυνάμεθα γὰρ φθάσωμεν, εἶναι ἀπλοῦν τι πλῆθος, πολλότης, ἀθροισμα καὶ ὅχι ἐνότης· εἶναι δ λαὸς ὃς μᾶζα καὶ ὅχι τὸ ἔθνος ὃς ἐνότης ξωῆς. Ἀλλὰ οὔτε καὶ εἰς τὴν ἥθυκήν καὶ πνευματικὴν «δλοκληρωτικὴν προσωπικότητα», ἢν δ παλαιότερος ἐθνικὸς φιλελευθερισμὸς είχε τάξει ὃς σκοπὸν τῆς πολιτικῆς του σκέψεως καὶ πράξεως δυνάμεθα νὰ δηγηθῶμεν δι' αὐτοῦ, διότι, κατ' αὐτόν, φορεῖς τῶν ἀξιῶν τούτων εἶναι μόνον τὸ ἀτομα, ὃς προσωπικότητες, ἀναγνωρίζει δ' οὕτος εἰς τὴν πολιτείαν μόνον ταύτη γ τὴν ἴστορικὴν ἀποστολήν· νὰ καταστήσῃ δυνατὴν τὴν διάπλασιν τοιούτων προσωπικοτήτων. Καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περιπτώσιν ἡ πολιτεία μένει ἀπλοῦν μέσον διὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ ἀτόμου· δὲν εἶναι ἐξ ὑπαρχῆς δεδομένη μετ' αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀτόμου, δὲν εἶναι ἀναγκαῖον μέρος τῆς ἀτομικότητος καὶ προσωπικότητος του· εἶναι δη πολιτεία κάτι τὸ ξένον πρὸς αὐτό, κάτι τὸ ἐπιπροστιθέμενον εἰς τὴν φυσικὴν καὶ πνευματικὴν του ὑπόστασιν, καὶ ὡς ἐκ τούτου κάτι τὸ τυχαῖον, ὅπερ ἥδυνατο νὰ λείπῃ χωρὶς ἡ ὑπαρξίας τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς προσωπικότητος δι' αὐτὸν νὰ καταστραφῇ. Ἡ τοιαύτη διαπίστωσις ἀποτελεῖ ἀναμφισβήτητος καταδικαστικὴν ἀπόφασιν εἰς βάρος ὅλων τῶν προσπαθειῶν, αἱ δποῖαι ἀποβλέπονταν νὰ μεταβάλλουν διὰ τῆς πολιτικῆς εἰς πραγματικότητα τὸν ἐθνικὸν δημοκρατίσμαν ἢ τὸν ἐθνικὸν φιλελευθερισμόν.

Ἐν τοσούτῳ δι' ὅλης αὐτῆς τῆς ἐργάνης προσῆλθε οὐκέπει ὁ φιλοσόφος
νῦν ἔννοιαν τοῦ Ἑλλήνου, τὴν ὑποίκην εἶναι ἀνάγκη, ὅποις καταστῶ πι-
στευτός, νὰ ἀποκαθίσῃ ἀπὸ πάντης ἀστοματικῆς προσκομιδέσσης καὶ
νὰ καταδεῖξῃ ὡς ὅρθην καὶ ἴσχυρην.

Τὸ Ἑλλος δὲν εἶναι ἔννοια τῶν φυσικῶν ἀπιστημόν. Τὸ Ἑλλος δὲν
ἀνήκει εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον, εἰς τὸν κόσμον τοῦ νόμου, τῆς ἀναγκαιό-
τητος, ὅπου τίποτε δὲν δύνεται νὰ γίνη ἄλλος ἢ ὅποις γίνεται ἀνήκει
εἰς τὸν κόσμον τοῦ συγκριτος. εἰς τὸν ἴστορικὸν κόσμον τὸν διεπί-
πενον ὅποιος τοῦ νόμου τῆς Ἐλευθερίας, ἐν τῷ ὅποιῳ ἡ φύσις θεωρητέα
ὅς ἀπλοῦτη μέσην, ὡς ὄλιχον μόνη διὰ τὴν συγχρόησιν τοῦ ἴστορη-
κοῦ κόσμου. Άλλ' αὐτὸν δὲν οἷμαίνει ὅτι ἡ φύσις μετὰ τῶν ἀντικεi-
μένων καὶ ἔννοιῶν της δὲν πιθανεῖ φύλον εἰς τὸν αναγματικὸν κόσμον,
ὅπερει μὲς ἔνη τοῦ πνεύματος νὰ πιστεύεται ἐκτὸς τοῦ κόσμου
τούτον τοινιαντίον ὃ πραγματικὸς οὔτος κόσμος δύνεται τὸ πρῶτον
νὰ καταστῇ πραγματικότης, μόνη διὰ τοῦ μέσου τοῦ φυσικοῦ κό-
σμου, εἰς τρόπον ὥστε οὕτως διὰ τοῦ στοιχειωτικοῦ, βιολητικοῦ καὶ
δημιουργικοῦ πνεύματος νὰ ἀρθῇ εἰς κόσμον ἀφηλότερον, εἰς τὸν
κόσμον τοῦ πνεύματικοῦ μήτος, τὸν ὅποιον τὸ πνεῦμα, ἵστιμενον
ὑπεράντη τῆς ἀνελευθερίας τῆς φύσεως, πρὸς Ἐλευθερίαν διαφοροῦ,
ἴσιον μόνον ἐκφράζειν εἰς τὸν αγγειατικοῦ τοῦ κόσμου τούτου.
Καὶ οὗτοι νοεῖται τὸ ὅτι οἱ οὐρανιτικοὶ τοῦ κόσμου τούτου,
οἱ μορφαὶ τοῦ δημιουργικοῦ πνεύματος ἔχουν διὸ πλευρής ὅτι
ἀνήκουν τούτου εἰς τὸν κόσμον τοῦ συγκριτος, οἷον καὶ εἰς τὸν κό-
σμον τῆς φύσεως. Καὶ τοῦτο ἰσχύει τῷ παντὶ παντὶς διὰ τὸ Ἑλλος. "Πόδη
ἢ λέξις πατέο (ἐκ τοῦ πασεὶ γεννιλαθεὶ) ὑποδηλοῦ τὴν τοπιότηταν οὐρά-
νοινότηταν αἵματος καὶ φυσικῆς ζωῆς ἢν τῇ ποικιλίᾳ τῆς ἀνθρωπίνης
ὑπελέξεται, κατὰ τὴν ὄρθιόντιον καὶ κάθετον κατάταξιν αὐτῆς, ἐν τῇ
συνδέσει ἀναριθμήτων ὀλκογεγενεῖν καὶ γενεῖν, διὰ γένουν, παλλή-
ψεων καὶ γεννήσεων. Εἰς αὐτὴν τὴν φυσικὴν τοῦ ὄποιαντον εἶναι
ὁ λαὸς εἰδος ὄπαγόμενον εἰς τὸ φυσικὸν γένος, ὅπερει πόμπεον ὄγοις
ζόμεν φυλῆν καὶ διὰ τοῦ ὄποιον προσδιορίζεται ἐδικώτερον τὸ γενι-
κότατον φυσικὸν γένος τοῦ ἀνθρώπου. Άλλοι τὸ Ἑλλος δὲν ἀποτελεῖ
μόνον αὐτὴν τὴν φυσικὴν ἀλληλουχίαν, δὲν εἶναι μόνον ἔννοια φυσ-

κοῦ γένους· διὰ τοῦ ἔθνους μεταβαίνει ἢ ἀνθρωπότης ἀπὸ τῆς φύσεως εἰς τὴν σφαιραν τοῦ πνεύματος, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἴστορίας, τοῦ ἔθνους δηλοῦντος πνευματικὴν καὶ ἥθικήν τινα συνάρειαν, ητίς ἔχει ἐπίσης καὶ πολιτικὴν σημασίαν. Καὶ ἡ πνευματικότης αὗτη, τὸ σύνολον τῶν πνευματικῶν καὶ ἥθικῶν ἀξιῶν, τὰς ὁποίας ἐν τῇ ἴστορίᾳ του διεμόρφωσεν ἔθνος τι, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὸ ἀναπαλλοτρίωτον κτῆμα του, καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἀποκαλύπτεται ἡ ἴδια αὐτοῦ πνευματικὴ ἴτιμοτης, ἴδιομορφία καὶ ἴδιοτυπία, δὲν πρέπει νὰ νοηθῇ ἂντες τι, τὸ διποῖον δλέγον ἢ πολὺ εἶναι πράγματι κοινὸν εἰς ὅλα τὰ ἀριστερὰ ἀτομα, ἐξ ὃν τὸ ἔθνος ἀπαρτίζεται· ἡ πηγὴ καὶ ἡ ἀφετηρία αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου εἶναι αὗτὸ τοῦτο τὸ ἔθνος, ὅπερ ὡς ὄλοντης τῶν ἀτόμων, ὡς ἡ ἐνότης τῶν διαφορῶν, πραγματοποιεῖται καὶ ἐνεργεῖ ἐντὸς τῶν ἀτόμων αὐτῶν, τὸ ἔθνος, οὗτος τὸ ἴδιον ἀτομικὸν πνεῦμα ἐν τοῖς καθ' Ἑκαστον ἀτόμοις σκέπτεται καὶ διὰ τῶν καθ' Ἑκαστον ἀτόμων ἐνεργεῖ καὶ δημιουργεῖ, τὸ ἔθνος ὅπερ διὰ τοῦ οὗτο ποιεῖται πρωτοτροχιστένου διανοεῖσθαι, βούλεσθαι καὶ πράττειν, παράγει ἀκριβῶς ἐκεῖνον τὸν ἴδιαζοντα, ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ ἔθνους ἀπορρέοντα καὶ τὴν ἴδιοτυπίαν του παριστῶντα πνευματικὸν κόσμον. Τὴν τοιαύτην φύσιν τοῦ ἔθνους δὲν δύναται νὰ ἀντιληφθῇ ὁ ἀτομισμός, διότι τὸ ἔθνος γενικῶς ἀποτελεῖ διὸ αὐτόν, ὅπως ἄλλως τε καὶ ἡ πολιτεία, ὡς τὴν ἀντιλαμβάνεται ἐπίσης ὁ ἀτομισμός, ἐννοιολογικὴν μόνον ἐνότητα, ἡεις προσποθέτει τὰ καθ' Ἑκαστον ἀτομα. Ἐν τῇ ἀληθείᾳ δύμως τὸ ἀτομον, ὡς ἀτομικότης τῶν καθ' Ἑκαστον ἀτόμων, προσποθέτει τὸ ἔθνος, ὡς πνευματικὴν καὶ ἥθικὴν πραγματικότητα, οὗτος διστε τὸ ἀγνθρώπινον ἀτομον νὰ καθίσταται τὸ πρῶτον πνευματικὸν καὶ ἥθικὸν ὃν καὶ γενικῶς προσωπικότης, μόνον διὰ τῆς ὑπαγωγῆς του εἰς ἔθνος τι. Οὕτω ἡ ὅδος τῆς φιλοσοφικοῖστορικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς σκέψεως ἀγει ἀπὸ τῆς φυλῆς διὰ τοῦ λαοῦ εἰς τὸ καθ' Ἑκαστον ἀνθρώπινον ἀτομον, ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τοῦ ἔθνους εἰς τὴν προσωπικότητα. Ἀλλ' εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον, ὡς περιοχὴν τοῦ κόσμου τοῦ πνευματικοῦ, λαμβάνεται τὸ ἀτομον ὃπ' ὅφιν οὐχὶ ἐν τῇ φυσικῇ καὶ τῇ φυλετικῇ του εἰδικῇ διαμορφώσει, ἀλλ' ὡς πνευματικὸν ὃν, οὐχὶ ὡς δεσμευμένον ὑπὸ φυσι-

κῶν νόμων, ἀλλ' ὡς ὅν πρίττον καὶ δημιουργοῦν ἐν Ελευθερίᾳ.¹⁾

Τὴν ἀντίληψιν, καθ' ἥν «τὸ ὄλον ὑπάρχει πρὸ τῶν μερῶν τούς», τὸ Ἑλνος πρὸ τῆς ἀτομικῆς προσωπικότητος καὶ καθ' ἥν οἱ τελευταῖαι αὐτῇ δὲν δύνεται νὰ γνῷθεν ἄνευ τοῦ Ἑλνος, χωρακτηρίζομεν διὰ τοῦ ὅρου Universalismus· οὗτος θεωρεῖ τὸ Ἑλνος, ὡς ἀλλοτές καὶ τὴν πολιτείαν, ὡς ἐνότητα, ἐν ᾧ ἐμπεριέχεται η πολλότης τῶν κατ' ίδίαν ἀτόμων· οἱ ποιμνίας ποιμνίαι σιντ. Εἰλε γνώστηται διὸ δύνεται νὰ καταλήξῃ σκέψις, ἵτες ἀνεχομένη ἀπὸ τὸ δεδομένον τῶν μεμονωμένων ἀτόμων· ἢ τικάτη ποέματις καὶ ἀνάγκη δὲν προσθεῖται πέρι τῆς ἀπλῆς συλλογικότητος. Η ἀνιστέρητη ἐνίτης ἀποκαλύπτεται μόνον εἰς τὴν διάνοιαν, ἵτες γνωρίζει, διε τὸ ἀπόλυτην ἔστημα στεφάνων μεταδίπτετε πραγματικότητος· διε τὸν μόνον εἰς εἶναι ἀληθῆς, εἶναι ἀπλῆς ἀφαιρέσεις. Ήπος σχετικῶς δικαιολογούμενη δι' ὠφισμένην ἀπικτημονικοὺς ποιοτούς, προσκαλόντων δημοτικής τὴν πραγματικήν καταγόμενην τῶν πολιτικῶν δεδομένων. Ύπερέχει ἦδη τοῦ ἀτομισμοῦ ὁ Universalismus ὡς πρὸ τοῦτο, διε ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ τόπου τὸ ὄλον μόνον καὶ τὸ μέρος, τόπου τὸ Ἑλνος μόνον καὶ τὸ ἀτομον κατέχουν τὴν θέσιν, ἵτες προστίκει αὐτοῖς, ἐνῷ ἀπὸ τὸν ἀτομισμὸν διαφέρει η ἔδα τοῦ Ἑλνος. Λαϊτικός Universalismus γνωρίζει διε τὸ Ἑλνος εἶναι πραγματικὸν τὸν σύνολον ἀτόμων, τὰ δικοῖα τὸν δὲν συλλαμβάνονται ἀφαιρούμενοι, ἀλλὰ συνδεδεμένας εἰς φυσικήν καὶ πνευματικήν ἀνάτητα, καὶ τὰ δικοῖα θεωροῦνται διε φροντίς πνευματικῶν μέτρων μόνον ἐν τῷ ἑλνικῷ πρωτιστορικῷ αὐτῶν, διε μελῶν τῆς μεγάλης διερευστικῆς καὶ πέρι τῆς πολλότητος τῶν γενεῶν ἐκτενομένης ἔντιμας ζωῆς τοῦ Ἑλνος. Σχετικῶς πρὸ τοῦ καθ' αὐτὸν φιλοσοφικήν θεμελίωσιν τῆς ἐνίτητος τούτης τῆς τε ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος, εἶμαι διατυχῶς ἴμεργασμένη νὰ περιστραθῶ εἰς διλήγας μόνον νίκαιας. Η φιλοσοφική ἰδεοχρυστική ἀνισχυρίζει τὸ πνεῦμα, ἀς τὸν δημιουργὸν ὄλων τῶν δυτῶν, τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, τὸ πνεῦμα δημοτ., τὸ δικοῖον δὲν τιθεται πρὸς

1) «Ἀποτελεῖ ἐκτροπήν ἀπὸ τῆς ὄρθης σκέψεως η ἀντίληψης τῆς νοοτέρας πολιτικῆς θεωρίας, η οποίη πατεῖται στη δύναται νὰ θεμελιώσῃ πολιτικήν βιολογίαν καὶ διε διε αὐτῆς δύναται νὰ φθάσῃ εἰς αἰσχυδίκοτε ἀποτέλεσμα. Αλλὰ πρὸ τοῦτο δὲν δυνάμεθα προσανθεῖται νὰ εἴπωμεν ἐπί τοῦ παρόντος.

τὸν ἀφηρημένον καὶ γενικὸν λόγον τῆς λογοκρατίας τοῦ διαφωτισμοῦ, ἀλλ᾽ ἔκεῖνο, τὸ δποῖον προσλαμβάνει συγκεκριμένας μορφὰς ἐν τῇ Ἰστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ δὴ τὰς μορφὰς τῶν ἔθνῶν, αἵτινες πάλιν καθίστανται συγκεκριμέναι διὰ τῶν γενῶν, τῶν οἰκογενειῶν καὶ τῶν ἀτόμων, καὶ τρόπον ὥστε νὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὀλόκληρον τὸ γίγνεσθαι ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἡ πορεία τοῦ ἐν τῇ Ἰστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος ἔκρουζομένου πνεύματος. Λυστυχῶς ἡ θεωρία αὕτη πρέπει ἐδῆ νὰ μείγῃ ἀπλῆ ἀντίληψις· δὲν δύναμαι ἐν προκειμένῳ νὰ τὴν θεμελιώσω καὶ περιορίζομαι ἀπλῶς εἰς τὴν ὑπόδειξιν, διτι ὀλόκληρος ἡ ἀλληλουχία τῶν σκέψεων αὗτῶν ἀποτελεῖ τὸ ἔργον καὶ τὸ πόρισμα τῆς φιλοσοφικῆς μου ἔργασίας τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων.

Διποτὶ τῆς ἐκδιοχῆς ὅμως ταύτης τοῦ ἔθνους ὡς πνευματικῆς ἀτομικότητος, ήτις διακαθιστᾶται ὀλόκληρον τὴν πνευματικήν, ηθικήν, ἐκπολιτιστικήν ζωὴν τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτό, φθάνομεν ἡδη καὶ εἰς τὴν ἐθνικήν πολιτείαν. Λιότι ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς ταύτης δινάμεθα τὴν ἐθνικήν πολιτείαν. Λιότι ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς ταύτης δινάμεθα νὰ συλλάβωμεν τὴν πολιτείαν, οὐχὶ ὡς μηχανισμόν, όν τὰ ἀπόλιτα νὰ συνενόησαν καὶ ἐδημιουργησαν, ἵνα ἔξυπηρετῇ τὰ ἀτομικά των ἀτόμων ἐπενόησαν καὶ ἐδημιουργησαν, ἵνα ἔξυπηρετῇ τὰ ἀτομικά των συμμερέσοντα, ὡς τοῦτο παραδέχεται δι πολιτικὸς ἀτομισμός, ἀλλὰ ὡς τὴν μορφὴν ζωῆς τοῦ ἔθνους, ήτις ἐξ ἵσου οὐσιαστικῶς ἀνήκει εἰς τὴν μορφὴν ζωῆς τοῦ ἔθνους, ήτις ἐξ ἵσου οὐσιαστικῶς ἀνήκει εἰς τὴν πνευματικήν καὶ ηθικήν ζωῆς τοῦ ἔθνους, δσον δι φλοιὸς εἰς τὸν ὄριμάζοντα καρπόν, ὡς τὴν μορφὴν, ήτις εἰς τὸ ἀτομικὸν πνεῦμα ἔθνους τινὸς ἐξ ἵσου ἀναγκαῖοις ἐπιθέτει τὴν σφραγῖδα της δσον καὶ τὰ ἀλλα δημιουργήματα τοῦ πνεύματος, θρησκεία καὶ τέχνη, ἐπιστήμη καὶ φιλοσοφία, αἱ δποῖαι καὶ δταν προσπαθοῦν νὰ παρουσιάζωνται ὡς «παγκόσμιοι» ή «ὑπερεθνικαί», εἰς τὴν συγκεκριμένην πραγματικότητα δὲν δύνανται νὰ διαφεύσουν τὸν ἐθνικὸν τῶν προσδιορισμὸν καὶ τὴν ἐθνικήν τῶν ιδιομορφίαν. Παραδείγματα είναι ἀσφαλῶς ἐν τῷ προκειμένῳ περιττά.

Λιότι τί είναι ἡ πολιτεία; 'Ο κοινὸς ἀνθρωπὸς, προκειμένου περὶ πολιτείας,' σκέπτεται μόνον τὰς ἐπιδράσεις, μὲς αὕτη ἀσκεῖ ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς ζωῆς ταῦτιζει ὡς ἐκ τούτου τὴν πολιτείαν πρὸς τὴν διατάσσουσαν ἀρχήν, πρὸς τὴν κυβέρνησιν καὶ τὰ δργανα αὐτῆς καὶ πράγματι ὑπῆρξε θεωρία, ήτις καὶ σήμερον ἐπιζῆ, καθ' ἥν ἡ πολιτεία δὲν δύναται νὰ συλληφθῇ ἀλλως παρὰ ὡς ἡ ἀφηρημένη διατάσσουσα ἀρχή-

Άλλο τοῦτο εἶναι ἐσφαλμένον. Ναι μὲν πολιτεῖται δὲγ εἶναι, ὡς ἔξειρράσθη ὁ Kant «ένυπτις ἀνθρώπουν βαθὸν κανόνις δικαίου», διότι ἐν προκειμένῳ σχέπτεται ὁ Kant ἀτομικοτάτος, ἀλλὰ εἶναι λαὸς ζῶν ἐν τῇ πορφῇ τοῦ δικαίου. Λιγὸς τῆς δικτυπώσεως ταύτης ἐν τῇ ἐγγονῇ τῆς πολιτείας εὐθὺς ἀμέσως ἀπερικλείεται ὁ λαός ὡς ζῶντις ἐνότης, τούτεστι ὡς πνευματικὴ ὄντότης, ὡς ἡ πραγματικότης ἀπόλοντος καὶ δημιουργοῦντος πνεύματος, ἐν ἄλλοις λόγοις, ὡς ἕληνος ἢτοῦ τῆν ἀντέροις ἐκτείνεταιν ἔννοιαν. Καὶ τὸ δίκαιον λαοῦ τίνος αριθμοῦσθαι, ὡς πάντες ψυχοῦσθαινεν, βιτὸς τῆς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τῷ ἑμιπεντεκόντης καὶ ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς τοῦ ἐκδηλωμένης ἀπομονώτητος τοι. Προσιδίδοντες ιστορικῶν εἰς τὸ δίκαιον, θέλομεν νὰ οημάνουμεν, ὅτι γεννήται καὶ ζῇ εἰς τὴν ιστορίαν ὡς τὴν Σοντανῆν πραγματικότητα τοῦ ἀνηροῦ πνεύματος καὶ ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον μέσος τῆς ιστορίας, δηλαδὴ τῆς πνευματικῆς μηκοτίστασις ἐνὸς ἑκάστου λαοῦ. Όμως οὐ πολιτεῖται ὡς ἡ Ἐλευθερία καὶ ἡ ἴδιας ἀπομονώτητας βαθὸν τοῦ λαοῦ δημιουργοῦσθαι μεριφῇ τῆς πνευματικῆς τούτου λαοῦ καὶ ἴδιαν τρόπον ὡς πραγματικότης τοῦ ἴδιου αὐτοῦ δικαίου, εἶναι ἕληνος αριθμοῦσθαινεν. Η πολιτεία ἀναγκαῖος μετέζει τῆς ἕληνος ἀπομονώτητας τοῦ λαοῦ, ἐξ οὗ προκύπτει τὸ σφιλεργὸν τῆς θεωρίας, κατ' οὓς δύναται νὰ οπίσῃ ίδεωδης, δι' ὅλους τοὺς χρόνους καὶ τοὺς λαοὺς τοχεύοντας πολιτευοκή μορφή, τὴν δποίαν πρέπει ἔχεσσος λαός γὰρ οὐταδεχεῖται, ἂν ἕληνος γὰρ θεωρήται καλλιεργημένον ἕληνος καὶ πολιτιοργοῦσα λαοῖς, θεωρίας, ἥτις ἐμφανισθεῖσαι εἰς τὸ «σύργανον τύριμην» τοῦ Βερούλλου, ἥτις γράψεις εἰς τὸ τὰ παριστάθμενην ἀπὸ τοὺς δικικοὺς γένουνται μετά τὴν δημοκρατίαν ὡς μορφὴν τῆς λεγομένης μεταβιτετικῆς μεταξύδιπτης καὶ πολλοῖς ἐξ αἰτίας τῆς μορφῆς ταύτης νὰ καταπιπράσσειν.

Η πολιτεία εἶναι κατ' οὐδούν μορφὴ ζωῆς οὐχὶ αριθμήσατε πολιτήτος ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦ Εθνοῦς ἐκ τῆς πρώτης της εἶναι ἔθνεική πολιτεία. Ηρόκειται τῷ ὅντι περὶ θεωρίας, ἥτις συναντεῖ ζωῆς ἀντιδράσεις. Παρατηρεῖται, ὅτι μόνον εἰς παντοτίτην προσετίσεις συμπίκτουν ἀληθῆς τὴν ὅρη τῆς πολιτείας μετά τῆς γένους, ἀρτ' οὐ ζῇ τὸ ἔθνος, ὅτι ἀντιθέτως συγνότατις συγκεντόνται ἐν τῇ πάτη πολιτείᾳ πολλὰ Εθνη, ὅτι τέλος οὐ Εθνος ἐνδέχεται νὰ ζῇ ὅποι πρωτοποτέρης πολιτειακὰς κυριαρχίας. Όταν ἐκ τούτου ὑπολογίη ἡ τίτλος, παντεπική-

"Αλλ' εὰν τὰ πράγματα ἔχωσιν οὕτω, εὖν η̄ πολιτεία εἶναι η̄ μορφὴ ζωῆς τοῦ Εἴθηνους, τότε εἶναι προφανές οὗτοι οἱ ἀτομισμὸς δὲν δύναται νὰ
έννυθήσῃ κατ' αρχὴν τὶ εἶναι πολιτεία, ἀφοῦ τὸ Εἴθινος ἀναγκαῖως
διαφεύγει τὴν έννοιολογικὴν ὑπὸ αὐτοῦ σύλληψιν. Οἱ ἀτομισμοὶ οὖν,
ΕΑΝ Η ΝΑΣ